

Ekonomik Araştırmalar **Mayıs 2018**

Ayşe Özden

Müdür

aozden@atbank.com.tr

Laden Bulut

Uzman Yrd.

lbulut@atbank.com.tr

SWOT	2
Ekonomik Görünüm	3
Dış Ticaret- Yatırım	6
Bankacılık Sektörü	8
Türkiye- Cezayir	10

YÖNETİCİ ÖZETİ

Yükselen Enflasyon Büyümeyle Olumsuz Etkileyebilir

Büyük oranda petrol fiyatlarına bağlı olan Cezayir ekonomik büyümesinin 2017 yılındaki %2 (tahmini) büyüme performansına rağmen artan üretim ve enerji fiyatlarıyla 2018 yılında %2.9 seviyelerinde büyüyeceğini tahmin ediyoruz. 2018 Bütçe hedefinde hükümet Cezayir ekonomisinin %4 oranında büyümesini bekliyor.

Cezayir ekonomisi petrol fiyatları nedeniyle enerji sektörüne olan bağımlılığını azaltmaya çalışmakta ve hidrokarbon sektörü dışındaki alanlara yatırım yapma yoluna gitmektedir. Bu süreçte artan nüfus nedeniyle hane halkı tüketiminin önümüzdeki dönem artacağı varsayımı altında tüketim ürünleri pazarı gelişime açık bir sektör olarak görülmektedir. Cezayir'in 2015-2019 Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında projelerin finansmanında 262,5 milyar USD'lik bir kaynak ayrılmış olup, önümüzdeki dönemde altyapı, inşaat ve enerji sektörlerine yönelik projelerin öne çıkması beklenmektedir.

Bankacılık sektöründe kamunun egemenliği sürüyor

Kamu harcamalarındaki azalış diğer sektörlerde olduğu gibi bankacılık sektörünü de olumsuz etkilemektedir. Petrol fiyatlarındaki zayıf seyrin sürüyor oluşu ve kamu harcamalarının azalması bankaların fonlama maliyetinin artmasına ve kredi büyümesinin yavaşlamasına sebebiyet vermektedir. Bununla birlikte bankaların sermaye yapısının güçlü olduğu görülmektedir. IMF'in yayımladığı son rapor Cezayir bankalarının sermaye yeterlilik oranının 2016 yılı itibarıyla %18,9 seviyesine yükseldiğini göstermektedir. Sektöre ilişkin kredi, faiz ve likidite risklerinin düşürülmesine yönelik yapılacak düzenlemelerle finansal sistemin daha güçlü hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye - Cezayir ekonomik ilişkileri

Türkiye'nin Cezayir'e olan ihracatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.4 düşüşle 1,7 milyar USD olurken, ithalat %65 artışla 767 milyon USD olmuştur. Böylece Türkiye ve Cezayir arasında 2016 yılında 2,2 milyar USD olan dış ticaret hacmi 2017 yılında 2,5 milyar USD'ye yükselmiştir.

2018 yılının ilk üç ayında ise Türkiye'nin Cezayir'e olan ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %1,1 artışla 493milyon USD düzeyinde gerçekleşirken, ithalat %40,6 artışla 218 milyon USD olmuştur. Böylece bir önceki yılın aynı döneminde 1,1 milyar USD düzeyinde gerçekleşen dış ticaret hacmi, 2017 yılı ilk yarısında 1,2 milyar USD olmuştur. 2018 yılının ilk çeyreğinde Cezayir'e gerçekleştirilen 493 milyon USD'lik ihracatla Cezayir ihracat yaptığımız ülkeler arasında 20.sırada yer almış ve toplam ihracatımızdan %1,2 oranında pay almıştır.

1- SWOT - CEZAYİR

Güçlü Yanlar

- Güçlü hidrokarbon kaynaklarına sahip olması
- Güçlü likidite göstergelerine sahip olması
- Döviz rezervlerinin yeterli olması
- Dış borcunun düşük olması

Zayıf Yanlar

- Düşük petrol fiyatlarının ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemesi
- Artan bütçe ve cari işlemler dengesi açığı
- Yapısal reformların tam olarak uygulanmaması
- Ekonomiyi çeşitlendirme programlarının yetersizliği
- Özel sektör yatırımlarının eksikliği
- Korumacı ekonomi politikaları

Fırsatlar

- Fas ile gelişen ekonomik ilişkiler
- Hükümetin petrol ve gaz sektörüne yaptığı yatırımlar
- Dünya Ticaret Örgütü'ne katılmaya yönelik yapılan girişimler
- Yenilenebilir enerji, turizm ve inşaat sektörlerinin gelişime açık olması
- Bankacılık sisteminin sermaye yapısının güçlü olması

Tehditler

- Hidrokarbon sektörüne yüksek oranda bağımlılık
- Güvenlik endişeleri
- Yüksek gümrük vergileri
- Kamu harcamalarındaki düşüşün sektörleri olumsuz etkilemesi
- İşgücü piyasasındaki dengesizlikler
- Düşük petrol fiyatlarının ekonomik büyümeyi sınırlaması
- Bürokratik engeller, fonlamada yaşanan sıkıntılar ve yolsuzluğun yatırımları sınırlaması

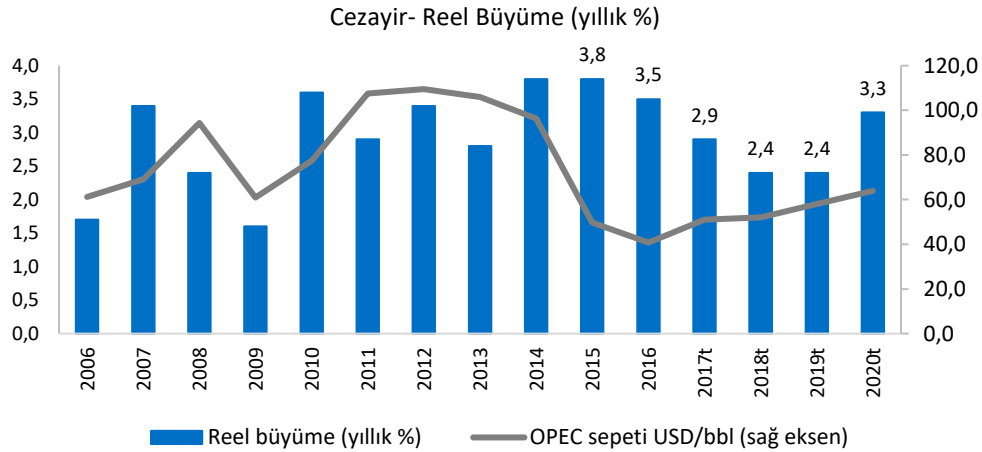

2- EKONOMİK GÖRÜNÜM

Temel Makroekonomik Göstergeler					
	2014	2015	2016	2017	2018t
Nominal GSYİH (milyar USD)	213,5	131,0	126,2	135,2	139,8
Reel büyüme (yıllık %)	3,8	3,8	3,5	1,2	3,0
Enflasyon, yıllık ortalama %	2,9	4,8	6,4	5,6	7,4
Bütçe dengesi, GSYİH'ye oranı	-7,3	-15,3	-13,2	-9,6	-7,1
Cari denge, GSYİH'ye oranı	-4,4	-16,6	-13,5	-12,3	+9,3

Kaynak: IMF, BMI, African Development Bank

Büyük oranda petrol fiyatlarına bağlı olan Cezayir ekonomik büyümesinin 2017 yılındaki %2 (tahmini) büyüme performansına rağmen artan üretim ve enerji fiyatlarıyla 2018 yılında %2.9 seviyelerinde büyüyeceğini tahmin ediyoruz. 2018 Bütçe hedefinde hükümet Cezayir ekonomisinin %4 oranında büyümesini bekliyor. Diğer taraftan, Cezayir'de devletin korumacı politikaları, bürokratik süreçlerin yavaşlığı ve karmaşıklığı ile artan yolsuzluk olayları doğrudan yabancı yatırım girişini sınırlamaktadır. Önümüzdeki dönemde yapısal reformların da hayata geçirilmesiyle altyapı ve ulaştırma, tarım ve imalat sanayi gelişim potansiyeli yüksek sektörlerdir. Güneş ve rüzgâr santrali yapımı konusunda yeterli yapısal koşullara sahip olan Cezayir'de yenilenebilir enerji üretiminin de gelişime açık olduğu görülmektedir.

Kaynak: IMF, BMI

Yüzölçümü olarak Afrika'nın en büyük ülkesi olan Cezayir zengin enerji kaynaklarına sahiptir. Afrika'nın Nijerya, Mısır ve Güney Afrika'nın ardından dördüncü büyük ekonomisi olan Cezayir, 22 üyesi bulunan Arap Birliği içerisinde ise Suudi Arabistan, Mısır, BAE ve Katar'ın ardından beşinci büyük ekonomi olma özelliğine sahiptir.

Cezayir ekonomisi enerji sektörüne yüksek oranda bağımlıdır. ABD Enerji Bilgi İdaresi'nin son raporuna göre Cezayir, Afrika'nın önde gelen doğal gaz üreticisi ve Avrupa'nın ikinci büyük doğal gaz tedarikçisi olup, Afrika Bölgesi petrol üretiminde ilk üç ülke arasında bulunmaktadır. IMF'in son raporuna göre hidrokarbon sektörü ülke GSYH'sinin %25'ini, ihracat gelirlerinin %95'ini ve bütçe gelirlerinin de %60'ını oluşturmaktadır.

Düşen petrol fiyatları nedeniyle 2014 yılından itibaren cari işlemler açığı vermeye başlayan Cezayir’de bütçe açığının da 2014 yılından itibaren belirgin bir artış kaydettiği görülmektedir. Düşen petrol fiyatlarının etkisini ekonomisini çeşitlendirmeye çalışarak azaltmaya çalışan Cezayir’de petrol fiyatlarındaki düşüşe paralel döviz rezervlerinin de 2016 yılında %20 düşüşle 114 milyar USD’ye gerilediği görülmektedir. Petrol piyasasında arz yönlü dengesizliklerin fiyatlar üzerindeki olumsuz etkisi nedeniyle bütçe ve cari işlemler dengesi açığındaki düzelmelerin ılımlı bir seviyede gerçekleşmesi olası görülmektedir.

Mevcut ekonomik konjonktürde her ne kadar konut, inşaat, eğitim ve sağlık harcamalarında kısıntıya gidileceği belirtilse de, ekonomide yüksek oranda kamuya bağımlılık göz önünde bulundurulduğunda, sosyal barışın korunması adına sosyal politikalarından vazgeçilemeyeceği ve radikal kısıtlamalara gidilmeyeceği beklentiler arasındadır.

Önümüzdeki dönemde Cezayir ekonomisinin enerji sektörüne bağımlılığının azaltılması ve ekonomik çeşitlendirmeye gidilmesi öncelikli hedefler arasındadır. Bu hedeflere ulaşılması için yapısal reformlara ağırlık verilmesi gerekli olup, yabancı yatırımcıların önündeki engellerin ortadan kaldırılması ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, özel ve sabit sermaye yatırımları ile ekonominin desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Artan nüfus özel tüketim harcamalarında artışı beraberinde getirmekte ve tüketim sektörünü desteklemektedir. Öte yandan, Cezayir’in 2015-2019 Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında projelerin finansmanında 262,5 milyar USD’lik bir kaynak ayrılmış olup, önümüzdeki dönemde altyapı, inşaat ve enerji sektörlerine yönelik projelerin öne çıkması beklenmektedir.

Cezayir Hükümetinin Yatırım Stratejisi:

Hükümetin ortaya koyduğu Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde ulaştırma ve altyapı, turizm, yenilenebilir enerji ve inşaat sektörü yatırımlarına ağırlık vermesi beklenmektedir. İnşaat sektöründe yeni yol yapımı, liman tesislerinin iyileştirilmesi ve demiryolu ağının modernizasyonu ön plana çıkmaktadır. Öte yandan Cezayir’de devam eden konut talebine paralel konut sektörünün de cazibesini koruması beklenebilir.

Cezayir hükümeti 2012-2019 yılları arasında konut piyasasında yaklaşık 1,6 milyon yeni bölümün inşası için 63 milyar USD ayırdığını açıklamış olup, inşaat ve konut sektörlerine yatırımların devam etmesi mümkün görünmekle birlikte, petrol fiyatlarındaki düşüşün kamu gelirlerini baskılamasıyla, devletin sektörel projelere verdiği desteğin önceki yıllara kıyasla gerilemesi beklenmektedir.

Hükümetin yatırım planı çerçevesinde öne çıkardığı bir diğer sektör ise enerjidir. Özellikle yenilenebilir enerji alanında (güneş, jeotermal ve rüzgâr enerjisi yatırımları) önümüzdeki 20 yıl içerisinde yaklaşık 15 milyar Euro’luk yatırım planlanmış olup, su transfer sistemleri ve baraj yapımı gibi faaliyetlere ise 17,8 milyar USD yatırım yapılması öngörülmektedir. Öte yandan, inşaat sektöründeki canlılığa ve artan talebe paralel olarak, ihtiyaç duyulan inşaat malzemelerinin üretimi, yeni teknolojilerin transferi ve ülkedeki altyapı yatırımlarına bağlı olarak taş ocakçılığı, önemli yatırım alanları olarak değerlendirilmektedir.

Cezayir hükümeti petrol fiyatlarındaki düşüşün etkisini hafifletmek ve ek bütçe geliri yaratmak amacıyla 2016 yılında bir finans yasasını yürürlüğe koymuştur. Bu yasa çerçevesinde meyve, bilgisayar ve araçlarda ithalat vergileri artırılabilecek, 3G internet servisi kullanımında KDV artışına gidilecek ve Telekom operatörlerine konan verginin de iki kat artırılması söz konusu olacaktır.

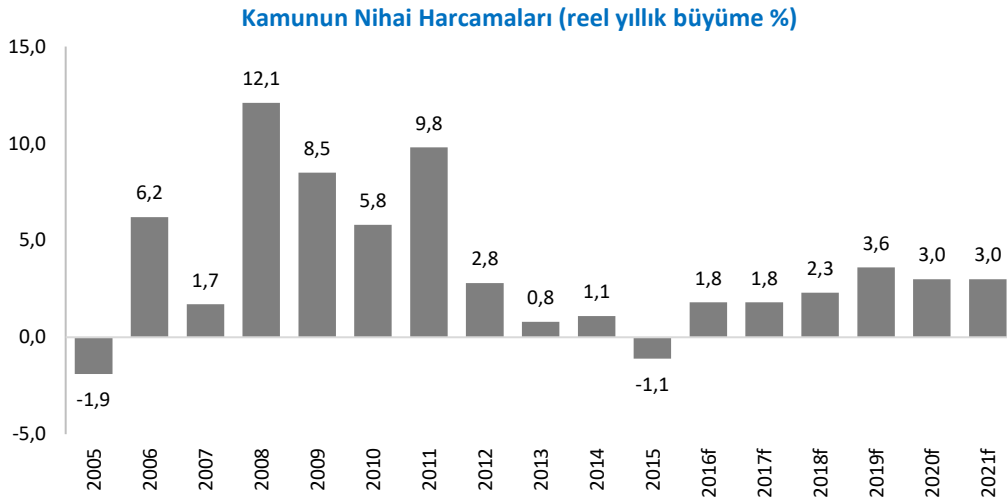

Hükümet tarafından kabul edilen bir diğer düzenleme ise katma değerli tüketici ürünleri ve inşaat malzemeleri sektörüne yönelik ithalatı sınırlayıcı yasaklar getirilmesidir. Taşıtların 2014 yılındaki yıllık 439,000'den 152,000 seviyesine inmesi sınırı getirilirken, çimento ve çelik ithalatına da yeni sınırlamalar getirilmesi mümkün görünmektedir.

Hükümetin bütçe açığını finanse etmek adına 125 kilovat saati aşan kullanımlarda KDV'yi %7'den %17'ye çekmesi beklenmekte ve dizel yakıt fiyatlarının da litre başına 13,70 dinardan 14,98 dinara çıkması ve 20 yılı aşkın bir sürenin ardından ilk kez yakıt fiyatlarına zam gelmesi olası görülmektedir.

Kayıt dışılığın ülke ekonomisinin yaklaşık %60'ını oluşturduğu Cezayir'de, bankacılık sisteminin çok gelişmemiş olması, ticari işlemlerinin %90'ından fazlasının nakit işlemlerle gerçekleştiriliyor oluşu ve kredi kartı kullanımının düşük seyretmesi kayıt dışılığı arttıran sebeplerin başında gelmektedir. Bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda ise hükümetin vergi gelirlerini daha çok ithalattan alınan gümrük ve katma değer vergilerinden sağladığı görülmektedir.

Hükümetin Kemer Sıkma Programı Ekonomik Aktiviteyi Olumsuz Etkileyebilir

Kaynak: Yerel Kaynaklar, BMI

3- DIŞ TİCARET

Cezayir'de kırılgan büyüme görünümü ve volatil seyreden petrol fiyatları nedeniyle ihracat ve ithalat büyümesinin önceki yıllara kıyasla düşük seyretmesi olası görülmektedir. Önümüzdeki dönemde ihracat ve ithalat görünümünde toparlanmanın meydana gelmesi için enerjiye bağımlılığı azaltacak politikaların uygulanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İhracatta çeşitlendirmeye gidilmesi, petrol fiyatlarının yükselişi ile petrol ve petrol dışı sektörel yatırımlara devam edilmesi ihracatın yeniden ivme kazanması adına önem arz etmektedir.

Cezayir'in ihracatının yaklaşık %95'ini hidrokarbon sektörü oluşturmakta olup, hidrokarbon sektörü dışında tarım ürünleri ve gübre ile inorganik ve organik kimyasalların ihracatı öne çıkmaktadır. 2016 yılında ülkenin mal ve hizmet ihracatı bir önceki yıla kıyasla %15,3 düşüşle 32,5 milyar USD'ye gerilerken, en önemli ihracat partnerleri olarak AB (67%), ABD (7,7%) ve Brezilya (4,4%) öne çıkmaktadır.

İthalat tarafında ise ithal edilen ürünlerin yaklaşık %50'sini makine ve araç, hububat, demir çelik ürünleri ve plastik ürünleri oluşturmaktadır. 2016 yılında mal ve hizmet ithalatı %5,2 düşüşle 60,3 milyar USD'ye gerilerken, AB (44,2%), Çin (15,8%) ve ABD (5,9%) önemli ithalat pazarlarını oluşturmuştur.

Cezayir Dış Ticaret Göstergeleri					
Gösterge	2014	2015	2016	2017t	2018t
Mal ve hizmetler ihracatı, milyar USD	63,6	38,4	32,5	37,3	39,6
Mal ve hizmetler ihracatı, milyar USD (yıllık değişim %)	-7,4	-39,6	-15,3	14,6	6,2
Mal ve hizmetler ihracatı, GSYİH'ye oranı %	29,8	29,3	25,8	27,6	28,3
Mal ve hizmetler ithalatı, milyar USD	71,4	63,6	60,3	61,4	63,5
Mal ve hizmetler ithalatı, milyar USD (yıllık değişim %)	8,6	-10,9	-5,2	1,8	3,4
Mal ve hizmetler ithalatı, GSYİH'ye oranı %	33,4	48,5	47,8	45,4	45,4
Mal ve hizmetler ticaret dengesi, milyar USD	-7,8	-25,2	-27,8	-24,1	-23,9
Mal ve hizmetler ticaret dengesi, (yıllık değişim %)	-369,0	223,1	10,3	-13,2	-0,9
Mal ve hizmetler ticaret dengesi, GSYİH'ye oranı %	-3,7	-19,2	-22,0	-17,8	-17,1

Kaynak: BMI

İthalat Partnerleri	Değer (Milyon Euro)	Pay (%)
Dünya	46,943	100,0
AB	20,765	44,2
Çin	7,423	15,8
ABD	2,770	5,9
Türkiye	1,673	3,6
Rusya	1,601	3,4
Güney Kore	1,449	3,1
Brezilya	1,054	2,2
Arjantin	1,044	2,2
Hindistan	968	2,1
Yeni Zelanda	589	1,3

Kaynak: Avrupa Komisyonu, Dış Ticaret Raporu

İhracat Partnerleri	Değer (Milyon Euro)	Pay (%)
Dünya	28,490	100,0
AB	19,093	67,0
ABD	2,193	7,7
Brezilya	1,245	4,4
Kanada	1,139	4,0
Türkiye	1,101	3,9
Tunus	686	2,4
Fas	600	2,1
Hindistan	532	1,9
Mısır	409	1,4
Çin	249	0,9

Önümüzdeki döneme ilişkin beklentiler ülkenin dış ticaret performansındaki iyileşmenin zaman alacağını göstermektedir. Nitekim, enerji sektörüne olan bağımlılığın azaltılması ve enerji fiyatlarındaki belirsiz görünümün devam ettiği mevcut konjonktürde doğrudan yabancı yatırımların da beklenen performansı sergileyememesi ihracat pazarları açısından risk oluşturmaktadır. Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda ihracatın GSYİH'ye oranının 2020 yılı itibarıyla %24,6 seviyesine düşmesi beklenmektedir ki bu oran 2014 yılına nazaran 8 baz puanlık bir düşüşe işaret etmektedir. Öte yandan ithalat tarafında ise Cezayir'in yeni bütçe planı çerçevesinde harcamalarını kısması ve pek çok üründe ithalat kısıtlamasına gitmesi ithalat büyümesinde yavaşlamayı beraberinde getirecektir.

Uluslararası Doğrudan Yatırım Görünümü:

Birleşmiş Milletler Ticari ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) son raporuna göre 2015 yılında 584 milyon USD seviyesine gerileyen uluslararası doğrudan yatırımlar, 2016 yılında 1,5 milyar USD düzeyine yükselmiştir. Böylece Cezayir 1,5 milyar USD ile doğrudan yabancı yatırım alan Afrika ülkeleri içerisinde ilk 13 ülke arasında yer almış ve Kuzey Afrika Bölgesi'nde ise Mısır ve Fas'ın ardından en çok doğrudan yabancı yatırım çeken üçüncü ülke olmuştur. Son yıllarda Avrupa'dan gelen yatırımlarda azalma meydana gelirken, Körfez ülkelerinden gelen yatırımlarda artış yaşanmıştır. Ülkede en çok yatırım çeken sektörler enerji, sanayi (gıda, inşaat malzemeleri, imalat sanayi v.b.), konut, inşaat ve telekomünikasyondur. 2015 yılında başlayan demir fabrikası yatırımı (Katar'ın %49 sermayesiyle gerçekleşen yatırımın tutarı 2 milyar USD'dir), Total şirketinin 168 milyon USD değerindeki yatırımı ve El Hamdania konteyner limanı yatırımı (%51 Cezayir hükümeti ortaklı, kalan bölümü Çin Devlet destekli Mühendislik şirketine aittir) önemli gelişmeler olarak öne çıkmaktadır.

Cezayir'in zengin doğal kaynaklara sahip oluşu, artan nüfusa paralel hane halkı harcamalarındaki artış potansiyelinin yanı sıra, inşaat ve enerji sektörlerinin cazibesini koruyucu oluşu yabancı yatırımcıların bu alanlara yönelimini artıracaktır. Fakat ülkenin yatırım teşvik rejimi gereğince gerçekleştirilecek doğrudan yabancı yatırımlarda yatırımı gerçekleştirecek yabancı şirketlerin şirket sermayesinde en çok %49 oranında pay sahibi olabilmesi ve %51'lik payın ise Cezayirli (yerel) şirkete ait olma zorunluluğu ve devletin ekonomideki etkin rolü nedeniyle bürokratik süreçlerdeki yavaşlık yatırımcıların risk iştahını azaltmaktadır. Mevcut olumsuzluklara rağmen, Dünya Bankası'nca yayımlanan 2017 yılı "Doing Business" raporuna göre, Cezayir 190 ekonomi içerisinde iş yapılabilirlik açısından bir önceki yıla göre yedi basamak yükselerek 156. sırada yer almıştır.

Önümüzdeki dönemde yapısal reformların hayata geçmesiyle birlikte hidrokarbon, gıda, kimya ve perakende sektörlerinde yatırımların hız kazanması beklenmektedir. Bu süreçte ekonominin liberalleşmesi, bürokratik engellerin ortadan kalkması ve yolsuzlukla mücadele alanlarında atılacak adımlar önem kazanmaktadır. Ülkedeki ucuz emek gücü, AR-GE'ye ağırlık verilerek teknolojik gelişmelerin önünün açılması, enerji bağımlılığını azaltmak adına atılan adımlar, ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesi stratejisi ile AB ülkelerine yakınlık gibi pek çok unsur yabancı yatırımlar açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Önümüzdeki dönemde iş yapma ortamının iyileştirilmesi adına altyapı ve mevzuat çalışmaları alanlarında yapılacak düzenlemelerle daha fazla doğrudan yabancı yatırım çekilmesi mümkün olacaktır.

Cezayir Doğrudan Yabancı Yatırım Göstergeleri				
Gösterge	2013	2014	2015	2016
Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) Akımı (milyon USD)	1.693	1.507	584	1.546
DYY Stoku (milyon USD)	25.313	26.820	26.232	27.778
Yeşil Alan Yatırım Sayısı	16	14	13	17
DYY Akımı/Gayri safi sabit sermaye oluşumuna oranı (%)	2,4	1,9	1,0	3,2
DYY Stoku, GSYİH'ye oranı (%)	12,1	12,6	15,9	17,3

Kaynak. UNCTAD

4- BANKACILIK SEKTÖRÜ

Kamu harcamalarındaki normalleşme süreci ve petrol piyasasındaki volatilité bankacılık sektörü aktif büyümesinin ılımlı seyredeceğine işaret etmektedir. Cezayir bankacılık sektörü güçlü bir sermaye yapısına sahip olmasına rağmen petrol fiyatlarındaki düşüşün likidite, faiz ve kredi riskini artırdığı görülmektedir. Bununla birlikte bankaların krizlere ve finansal kırılganlığa karşı direncini artıracak düzenlemelerle sistemin güçlendirilmesi ve uluslararası standartlara uygun olarak yapılandırılması bankacılık sisteminin şoklara karşı daha dayanıklı olmasını sağlayacaktır.

Cezayir bankacılık sektörü 6 büyük kamu bankası tarafından yönetilmektedir. 6 büyük kamu bankası bankacılık sektörü toplam aktiflerinin %86'sını oluşturmakta, kalan %13'lük bölüm ise yabancı sermayeli özel bankaların elinde bulunmaktadır. Sektörde faaliyet gösteren 6 büyük kamu bankası Banque nationale d'Algérie (BNA), Banque extérieure d'Algérie (BEA), Banque de l'Agriculture et du Développement Rural (BADR), Crédit Populaire d'Algérie (CPA), The Caisse Nationale d'Epargne et de Prévoyance (CNEP) ve Banque de Développement Local (BDL) olarak sıralanmaktadır.

Bankacılık sektörü aktiflerinin yaklaşık %13'ünü elinde bulunduran 14 yabancı sermayeli banka mevcuttur. Bunlar ise, Société Générale, BNP Paribas, Natixis, Al Baraka, Arab Banking Corporation, Gulf Bank, Fransabank Al-Djazaïr, Crédit agricole corporate et investissement Bank-Algérie, HSBC-Algeria (şube), Al Salam Bank-Algeria, Citybank N.A Algeria, Arab Bank PLC-Algeria, Trust Bank-Algeria ve The Housing Bank For Trade and Finance-Algeria olarak sıralanmaktadır. Özel bankalar %13 pazar payına sahip olmalarına rağmen, uluslararası ticaret işlemlerinde aktif rol oynamakta ve bankacılık sektörü gelirlerinin yaklaşık %30'unu ellerinde bulundurmaktadırlar. Ayrıca yeni ürün geliştirme ve islami bankacılık alanlarında da özel bankaların etkin olduğu görülmektedir.

Devlet bankalarının etkin rol oynadığı bankacılık sektöründe, enerji fiyatlarındaki düşüşün kamu gelirlerini azaltması ve buna paralel kamu harcamalarındaki düşüş, enerji ve inşaat başta olmak üzere pek çok projenin iptal edilmesi veya yavaşlaması bankacılık sektörü likiditesini olumsuz etkilemiştir. Likiditedeki bozulma beraberinde fonlama maliyetindeki artışı ve kredi büyümesinde yavaşlamayı getirmiştir. Bununla birlikte bankacılık sektörünün güçlü finansal göstergeleri mevcut faiz ve kredi risklerine karşı bankaların dayanıklı olduğunu göstermektedir.

Cezayir Ticari Bankacılık Sektörü Göstergeleri

Gösterge	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam aktifler, (milyon USD)	136.670	116.793	112.815	117.845	125.318	133.344	141.965
Toplam aktifler, (milyon DZD)	12.016.100	12.508.700	12.973.800	14.141.442	15.414.171	16.801.447	18.313.577
Toplam aktifler, GSYİH'ye oranı	69,8	76,9	75,1	74,1	74,9	74,4	73,8
Toplam aktifler, yıllık değ. %	16,4	4,1	3,7	9,0	9,0	9,0	9,0
Krediler (milyon USD)	73.904	67.932	69.374	72.467	77.063	81.998	87.300
Krediler (milyon DZD)	6.497.700	7.275.600	7.978.100	8.696.129	9.478.780	10.331.870	11.261.739
Krediler GSYİH'ye oranı	37,8	44,7	46,2	45,6	46,0	45,8	45,4
Krediler, yıllık değ. %	26,1	12,0	9,7	9,0	9,0	9,0	9,0
Mevduatlar, (milyon DZD)	9.080.100	8.886.900	8.194.500	8.891.032	9.646.770	10.466.745	11.356.419
Mevduatlar, (milyon USD)	103.276	82.976	71.256	74.091	78.429	83.069	88.034
Mevduatlar, yıllık değ. %	19,0	-2,1	-7,8	8,5	8,5	8,5	8,5
Mevduatlar GSYİH'ye oranı	52,8	54,6	47,4	46,6	46,9	46,4	45,8
Kredi / mevduat oranı	71,6	81,9	97,4	97,8	98,3	98,7	99,2
Kredi / toplam varlıklar	54,1	58,2	61,5	61,5	61,5	61,5	61,5

Kaynak: BMI

BMI Research Grup'un ticari bankacılık sektörüne ilişkin yayımladığı son verilere göre, ticari bankacılık sektörünün toplam aktifleri 2016 yılında bir önceki yıla kıyasla %3,4 düşüşle 112,8 milyar USD düzeyinde gerçekleşmiş, krediler %2,1 artışla 69,4 milyar USD olurken, mevduatlar %14,1 düşüşle 71,3 milyar USD olmuştur.

IMF'in Cezayir'e yönelik yayımladığı son ülke değerlendirme raporunda, sermaye yeterlilik rasyosunun bir önceki yıla göre artarak 2016 yılında %18,9 olduğu görülmektedir. Bu dönemde kamu bankalarının sermaye yeterlilik rasyosu %18,5 olurken, bunda bankalara kamu tarafından sermaye enjekte edilmesinin etkili olduğu görülmüştür. Tier 1 rasyosu ise kamu bankalarının yeniden yapılandırılması ile 2015 yılındaki %15,9 seviyesinden 2016 yılında %16,4'e yükselmiştir.

Bankacılık sektöründe 2016 yılsonu itibariyle likit varlıklar toplam varlıkların %27,5'ini oluştururken, toplam kısa vadeli yükümlülüklerin de üçte ikisine tekabül etmektedir. Sektörün kredi mevduat oranı 2016 yılında %82'den %97'ye çıkarken, brüt takipteki krediler oranı hükümetin tedarikçi firmalara yaptıkları ödemelerin gecikmesiyle 2015 yılında %9,8 seviyesinden 2016 yılında %11,4'e yükselmiştir.

Cezayir Bankacılık Sektörü Finansal Sağlamlık Göstergeleri (%)					
Gösterge	2012	2013	2014	2015	2016
Sermaye Yeterlilik Oranı	23,4	21,5	16,0	18,7	18,9
ROA	2,0	1,7	2,0	1,9	1,9
ROE	23,3	19,0	23,6	21,6	19,4
Takipteki Krediler Oranı (Brüt)	11,5	10,6	9,2	9,8	11,4
Takipteki Krediler Oranı (Net)	3,5	3,4	3,2	3,8	5,1
Likit varlıklar / toplam varlıklar	45,9	40,5	38,0	27,2	27,5
Likit varlıklar / kısa vadeli yükümlülükler	107,5	93,5	82,1	61,6	67,3

Kaynak: IMF

5- Türkiye & Cezayir:

Dış Ticaret:

Türkiye'nin Cezayir'e olan ihracatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %1,4 düşüşle 1,7 milyar USD olurken, ithalat %65 artışla 767 milyon USD olmuştur. Böylece Türkiye ve Cezayir arasında 2016 yılında 2,2 milyar USD olan dış ticaret hacmi 2017 yılında 2,5 milyar USD'ye yükselmiştir. 2005 yılına kadar dış ticaret dengesinin Cezayir lehine olduğu görülürken, 2006 yılından itibaren ihracatımızdaki artışla dış ticaret dengesi Türkiye lehine dönmüştür. Türkiye'nin Cezayir'e ihracatı 2014 yılında 2,1 milyar USD ile son yılların en yüksek seviyesini görmesinin ardından kademeli olarak gerilemiş ve 2017 yılında 1,7 milyar USD olmuştur.

2018 yılının ilk üç ayında ise Türkiye'nin Cezayir'e olan ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %1,1 artışla 493milyon USD düzeyinde gerçekleşirken, ithalat %40,6 artışla 218 milyon USD olmuştur. Böylece bir önceki yılın aynı döneminde 1,1 milyar USD düzeyinde gerçekleşen dış ticaret hacmi, 2017 yılı ilk yarısında 1,2 milyar USD olmuştur. 2018 yılının ilk çeyreğinde Cezayir'e gerçekleştirilen 493 milyon USD'lik ihracatla Cezayir ihracat yaptığımız ülkeler arasında 20.sırada yer almış ve toplam ihracatımızdan %1,2 oranında pay almıştır.

Cezayir-Türkiye Dış Ticaret İstatistikleri				
Yıllar	İhracat (milyon USD)	İthalat (milyon USD)	Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi
2010	1.505	1.068	436	2.573
2011	1.471	1.150	320	2.621
2012	1.813	925	888	2.738
2013	2.003	714	1.289	2.717
2014	2.079	921	1.158	3.000
2015	1.826	741	1.085	2.566
2016	1.736	464	1.273	2.200
2017	1.712	767	945	2.479
2018*	493	218	275	711

Kaynak: TUIK, Dış Ticaret İstatistikleri, 2018* yılı ilk üç ayını içermektedir.

Türkiye'nin Cezayir'den olan ithalatının yaklaşık %91'ini mineral yakıtlar, mineral yağlar ve damıtma ürün grubu oluştururken, onu %3,7 ile inorganik kimyasallar takip etmektedir. Türkiye'nin Cezayir'e olan ihracatında ise makine, nükleer reaktör ve kazanlar, demir çelik ürünleri, elektrikli makine ve cihazlar ile plastik maddeleri öne çıkmaktadır. Cezayir'de çoğu üründe ortalama %20 gümrük vergisi uygulanmakla birlikte, ithalatta gümrük vergileri; hammaddeler için %5, yarı mamuller için %15 ve nihai ürünler için %30 olarak belirlenmiştir. Uygulanmakta olan gümrük vergileri prosedürüne istinaden yatırım ve ara malları ithalatında daha düşük vergi oranları göz önünde bulundurulurken imalat sanayi alanında makine ve ekipman ile elektrikli aletlerin imalat ve montajı gibi alanlar yatırım potansiyeli barındırmaktadır.

2016 yılında Cezayir'in tüm dünyadan yaptığı demir-çelik ürünleri ithalatı %25,9 düşüşle 2,2 milyar USD olurken, Türkiye'nin Cezayir'e yaptığı demir-çelik ihracatı 2016 yılı itibariyle 73,5 milyon USD olmuştur. Böylece Türkiye Cezayir'in toplam demir çelik ithalatından %3,3 oranında pay almış ve Cezayir'in 8. büyük demir çelik tedarikçisi olmuştur. Diğer taraftan İspanya, Fransa ve İtalya limanları üzerinden Türkiye menşeli malların re-export edilerek ya da Arab Magreb Birliği ülkelerinden transitle Cezayir'e getirilmesi sonucunda yaratılan ticaretin de yıllık yaklaşık 300-350 milyon USD'ye ulaştığı öngörülmektedir.

Türkiye'nin Cezayir'e İhracatı Ürün Bazında (Bin USD)	2014	2015	2016	Toplam İhracattan Aldığı Pay %
Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar; Parçaları	314.216	328.685	342.101	19,7%
Demir veya çelikten eşya	189.963	207.701	173.449	10,0%
Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların parçaları	258.066	184.640	147.838	8,5%
Plastik maddeler ve bunların parçaları	98.081	103.407	114.844	6,6%
Demiryolu veya tramvay taşıtları dışındaki araçlar	306.757	183.168	113.432	6,5%
Hazır giyim eşyası ve giyim eşyası (örme veya tığ işi hariç)	78.350	108.046	107.954	6,2%
Örme veya tığ işi kıyafetler ve giyim eşyası	57.780	65.525	71.304	4,1%
Demir ve çelik	111.987	61.845	69.451	4,0%
Mobilya; yatak örtüleri, minderler	49.108	57.376	56.431	3,2%
Alüminyum ve bunların parçaları	27.003	27.316	32.656	1,9%
TOPLAM	2.078.889	1.825.988	1.736.663	

Türkiye'nin Cezayir'den Yaptığı İthalat Ürün Bazında (Bin USD)	2014	2015	2016	Toplam İthalattan Aldığı Pay %
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve damıtma ürünleri	883.868	678.643	424.127	91,5%
İnorganik kimyasallar	22.482	18.880	17.032	3,7%
Şekerler ve şekerleme	0	29.907	15.397	3,3%
Tuz; sülfür; Toprak ve taş; siva malzemeleri, kireç ve çimento	6.247	1.998	1.998	0,4%
TOPLAM	920.989	740.547	463.775	

Kaynak: Trademap

2017 yılının ilk altı ayında artan ihracata karşın Cezayir'in Ağustos ayında aldığı kararla gıdadan plastiğe 24 üründe ithalatı durdurduğunu açıklaması bu ülke ile yaptığımız ticareti olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. Petrol gelirlerinin azalmasıyla korumacı politikalara yönelen Cezayir hükümeti bu kararla iç pazarda üretim çeşitliliğini artırmak ve yabancı yatırımcıların Cezayir'de üretim yapmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Fakat günümüz dünyasında dış ticareti zora sokan Cezayir'in ithalatta bankacılık kanallarını kapatması kararı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kararlarıyla da uyuşmamakta ve kararın uzun süre sürdürülebilmesi konusunda soru işaretleri bulunmaktadır.

Cezayir Avrupa Birliği ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalamasına karşın, devam eden müzakerelere karşın Türkiye ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalamamıştır. Söz konusu durum da Türkiye-Cezayir ilişkilerinde dezavantaj yaratmaktadır. Cezayir, ürüne göre farklı oranlarda uygulanmakla birlikte çoğu üründe ortalama %20 gümrük vergisi uygulamaktadır. Bunun yanı sıra alınan son kararla belli ürünlerde ithalatı durdurması zaten zorluklar barındıran Cezayir pazarına girişi daha da sıkıntılı hale getirmiştir. Türk ihracatçıları alınan kararla birlikte pazara giriş için alternatif yollar aramaya başlamıştır. Bunun sonucunda büyük Cezayirli ithalatçılarla işbirliğine gidilmesi ve kota sisteminin devreye girmesi gibi uygulamalar söz konusu olabilecektir.

İnşaat, demir çelik, mobilya ve gıda sektörleri Türk yatırımcıları için cazip fırsatlar sunmaktadır. Özellikle inşaat sektöründe etkin bir rol üstlenen Türk müteahhitleri sosyal konut, hastane, baraj, otoyol ve tünel ihalelerine katılmaktadır. Ülkede inşaat sektöründe devam eden yatırımlar dikkat alınarak inşaat malzemeleri üretimi ve taş ocaklığı sektörü de gelecek vadetmektedir.

Cezayir’de balıkçılığın geliştirilmesi amacıyla uygulanana programlar ve şirketlere bu alanda önemli kredi imkanları sunulması nedeniyle, balıkçılık sektörünün de yatırıma son derece elverişli olduğu görülmektedir.

1972-2017 Temmuz periyodunda Türk müteahhitlerinin yurtdışında üstlendikleri projelerde Rusya, Türkmenistan ve Libya ilk 3 içerisinde yer alırken, Cezayir 14 milyar USD’lik üstlenilen proje bedeli ile 8. sırada yer almış ve toplam Türk müteahhitlerin yurtdışında üstlendikleri proje bedeli üzerinden %4,1 pay almıştır. 60 civarı Türk firması Cezayir inşaat sektöründe faaliyet göstermekte olup, ağırlıklı olarak baraj, su arıtma tesisi, boru hattı, yurt binası, iş merkezi, otobüs istasyonu ve otel yenileme projeleri öne çıkmaktadır.

Türk Müteahhitlerinin Yurtdışında Üstlendiği Projeler (USD) (1972-2017*)		
Ülke	Toplam Proje Bedeli (USD)	Pay (%)
Rusya	67.556.629.085	19,6
Türkmenistan	46.815.753.213	13,6
Libya	28.875.374.694	8,4
Irak	24.808.029.476	7,2
Kazakistan	21.929.320.560	6,4
Suudi Arabistan	18.589.150.126	5,4
Katar	14.070.092.625	4,1
<i>Cezayir</i>	<i>13.991.404.555</i>	<i>4,1</i>
Azerbaycan	11.821.829.147	3,4
BAE	9.919.551.345	2,9
Diğer Ülkeler	86.353.814.196	25,0
TOPLAM	344.730.949.023	

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2017* Ocak-Temmuz 2017 dönemini içermektedir.

Cezayir’de Faaliyet Gösteren Türk Firmaları:

Türk Yatırım Firmaları:

Cezayir’de Faaliyet Gösteren Türk Yatırım Firmaları	
Abdi Ibrahim Algerie	Jasmin Moble
Adora Plastik	Nautilus (Construction Chemicals)
AHT PVC Aluminium Construction	Siesta Plastik Mamul Üretimi
Bifa- Soaltubi	SPA Martur Algeria Automotive Seating and Interiors
CAN Hygiene Spa (Ontex)	Spcc Spa
El Waha International	Sur Plastik
Eskar Construction et Commerce	Tayal Tekstil Sanayi (Taypa)
Galaxy (Plastic Production)	Tosyali Holding
Geeat Anatolia Boya	Trici Sud
Hayat Dhc	Ultipa
Istanbul Group	

Türk İnşaat Firmaları:

Cezayir'de Faaliyet Gösteren Türk İnşaat Firmaları	
AHT PVC Aluminium Construction	Karataş İnşaat Madencilik
Arte Construction Systems	Kolin Insaat Al Djazair
As- Yertaş İnşaat	Kur İnşaat A.S.
Ascioglu Yapı	Kur-Gürbuz Groupement
Aslan Yapı ve Ticaret Ltd. Şti	Kuzu Toplu Konut İnşaat A.Ş.
Best Elektrik Taahut San.	Makyol İnşaat Tur. ve Tic.
Bilyap İnşaat Enerji San.Tic. A.Ş. (Kayı İnşaat)	Mapa İnşaat ve Tic. A.Ş
Dekinsan İnşaat	MBD İnşaat
Dorçe Prefabrik Yapı İnş. Tic.	Mimko İnşaat Konsorsiyum
Dünyalar R&C (Sarl)	MNZ Insaat
Ece Turizm İnşaat Tic. A.Ş.	Net Mühendislik Elektrik San.ve Tic. A.Ş.
Efes Construction	New Pan
Ekos Group	Nod Construction Systems
El Amir Salim Btp	Nurol İnşaat ve Tic. A.Ş.
Entes İnşaat A.Ş.	Özgün İnşaat Taah. Ltd. Şti.
Eurl Alpaslan Ascenseurs	Özgün İnşaat Taah. Ltd. Şti.
Gama Güç Sistemleri	Özka Insaat
Gentes Yapı Ve End Ticaret Ltd. Şti	Özmert Algeria
Groupement Truva	Polikon- Karamaden İnşaat San.ve Tic. Ltd.Şti.
Gurbag Insaat Muhendislik Mad. San. Tic. A.S.	Rönesans İnşaat
Gülpet İnşaat	Sistem İnşaat Ltd. Şti
Günsayıl İnşaat Tic. San.Ltd. Şti.	SKN İnşaat
Hassan İnşaat Makina San. Ve Tic. Ltd.Şti.	Tayal L'Algerienne des Industries
Işık İnşaat Taah. Tic. Ltd. Şti.	Torkam Insaat ve Yatirim A.S.
İpek İnşaat San. ve Tic. A.Ş.	Volcana İnşaat
İpek İnşaat San. ve Tic. A.Ş.	Yapı Merkezi İnşaat ve San. A.Ş.
İstanbul Group Construction	Yenigün Inssat Sanayi Ticaret A.Ş.
Karamaden İnşaat Maden San.ve Tic. Ltd.Şti.	Yüksel Proje Uluslararası A.Ş

Türk Ticaret Firmaları

Cezayir'de Faaliyet Gösteren Türk Ticaret Firmaları	
Adara	Jet Em Electro-Mecanique
Aksa Generataeur	Maraş Gemi
Alfa Asanseurs	Medkon Lines Aldjazair
Alfo Import Export	Metro Cuir Sarl Algeria
Algoturc	Moda Istenbul
Altrokam Lojistik Lojistik ve Gümrük Danışmanlığı	Nafco
Arkas Hussein Dey Alger	Netas Telekomunikasyon A.S
Aşkinlar Catering	Özser Algerie
Ayder (Sarl)	Papcell / Sarl Ifct
Barbaros Turk	Plomberie Adara
Barkan Catering	Ram Diş Ticaret A.Ş.
Bms	Renksan Plastik
Borusan Lojistik International	Ringelsan Diş Ticaret Mohammadia
Celex Seyahat Acentasi	Sa-Ra A.Ş.
Containerships	Med Synergie
Cwtm	ALG Business Development
D.P. Parfumum Alger Centre	Aluteams İmport & Export
Deka Catering- Mobilya	Bentach
El Biar-Alger	Bereket
Elitalco Alger	Desen İmport& Export
Eurl Alpaslan	Ejrine
Gabrini Kozmetik	Frow Algerie
Gökay Algerie	Star İhracat A.Ş.
Güven Pvc Alüminyum	TNMS
H & H Sarl El Kenz Denizcilik	Tofital Algerie
Haksan Sirketi	Turkmark
Hc Mag	Ulusoy
Hydra Cap Ambalaj	Unimena İmport Export
Itoc Algerie	Vemko Dis Ticaret A.S

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

AÇIKLAMA:

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

Bu rapor, A&T Bank Ekonomik Araştırmalar tarafından sadece bilgi amaçlı olarak hazırlanmıştır. Sunulan bilgilerin yayım tarihi itibarıyla yanlış/yanıltıcı olmamasına özen gösterilmiş olmasına karşın, A&T Bank bilgilerin doğru ve tam olmasından sorumlu değildir. Bu raporda yer alan bilgiler herhangi bir uyarı yapılmadan değişebilir. A&T Bank ve kurum çalışanları bu raporda sunulan bilgilerin kullanılmasından kaynaklanabilecek herhangi bir doğrudan ve dolaylı zarardan ötürü hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Telif hakkı saklıdır, herhangi bir amaçla A&T Bank'ın izni olmadan raporun tamamı veya bir kısmı başka bir yerde yeniden yayımlanamaz, dağıtımı yapılamaz. Tüm hakkı saklıdır.